

ĆWICZENIE 1

Ogólne wiadomości o kwasach i zasadach. Działanie kwasów i zasad na pospolite metale. Szereg potencjałów elektrochemicznych metali.

Wymagana literatura

- ⇒ Ćwiczenia Laboratoryjne i Rachunkowe z Chemii Ogólnej i Technicznej. Praca zbiorowa pod redakcją Janiny Karolak-Wojciechowskiej.
- Ćwiczenie Nr 2.I (s. 9-17)
  - Ćwiczenie Nr 3.I (s. 18-24)
- ⇒ Materiał zawarty w niniejszej instrukcji

Pytania do kolokwium

1. Napisz równania reakcji Al, Zn, Fe, Sn, Pb, Cu z rozcieńczonym kwasem azotowym(V).
2. Napisz równania reakcji Al, Zn, Fe, Sn, Pb, Cu z rozcieńczonym kwasem solnym(V).
3. Napisz równania reakcji Al, Zn, Fe, Sn, Pb, Cu z rozcieńczonym kwasem siarkowym(VI).
4. Wyjaśnij zjawisko pasywacji? Podaj przykłady metali, które jej ulegają?
5. Napisz równania reakcji Al oraz Zn z mocną zasadą NaOH. Dlaczego te metale reagują z mocnymi zasadami?
6. Omów krótko model budowy wewnętrznej metali.
7. Podaj techniczne zastosowania wypierania metali z roztworu przez inne metale.
8. Co to jest szereg elektrochemiczny metali? Jak ocenić aktywność chemiczną metalu na podstawie jego położenia w tym szeregu?
9. Co to jest standardowy (normalny) potencjał metalu i jakie są zasady jego wyznaczania?

Wykonanie ćwiczenia

Szereg potencjałów elektrochemicznych metali.

Sprzęt:

- ⇒ komplet probówek

Odczynniki:

- ⇒ roztwory $\text{Cu}(\text{NO}_3)_2$, CuSO_4 , CuCl_2 , AgNO_3 , SnCl_2 , $\text{Bi}(\text{NO}_3)_3$, HgCl_2 , FeSO_4 , ZnSO_4
- ⇒ wybrane metale: Al, Zn, Fe, Sn, Pb, Cu

Do roztworów CuSO_4 , AgNO_3 , SnCl_2 , $\text{Bi}(\text{NO}_3)_3$, HgCl_2 , FeSO_4 , ZnSO_4 , w oddzielnych probówkach, dodać kawałki blaszki cynkowej. Energicznie wstrząsnąć probówką w celu ułatwienia odpadania wydzielonego metalu. Wykonać analogiczne doświadczenie z pozostałymi metalami: Fe, Al, Sn, Pb oraz Cu. Porównać szybkość reakcji z położeniem użytego metalu w **szeregu napięciowym (Tabela 1)** w stosunku do położenia metalu wypieranego.

Następnie do roztworów $\text{Cu}(\text{NO}_3)_2$, CuSO_4 , CuCl_2 , w oddzielnych probówkach, wrzucić kawałki blaszki cynkowej. Zaobserwować, czy obecność różnych anionów wpływa na wyniki doświadczenia.

Ogólne wiadomości o kwasach i zasadach.

Działanie kwasów i zasad na pospolite metale.

Sprzęt:

⇒ palnik, komplet probówek, łapy do probówek

Odczynniki:

⇒ roztwory HCl, H₂SO₄, HNO₃, NaOH

⇒ wybrane metale: Al, Zn, Fe, Sn, Pb, Cu

Tabela 1 – szereg potencjałów elektrochemicznych metali

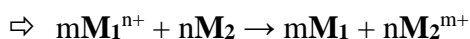
Półogniwo	Reakcja elektrodowa	E° (V)
Li/Li⁺	$\text{Li}^+ + \bar{e} \rightleftharpoons \text{Li}$	-3,01
K/K⁺	$\text{K}^+ + \bar{e} \rightleftharpoons \text{K}$	-2,92
Ba/Ba²⁺	$\text{Ba}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Ba}$	-2,92
Sr/Sr²⁺	$\text{Sr}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Sr}$	-2,89
Ca/Ca²⁺	$\text{Ca}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Ca}$	-2,84
Na/Na⁺	$\text{Na}^+ + \bar{e} \rightleftharpoons \text{Na}$	-2,71
Mg/Mg²⁺	$\text{Mg}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Mg}$	-2,38
Be/Be²⁺	$\text{Be}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Be}$	-1,70
Al/Al³⁺	$\text{Al}^{3+} + 3 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Al}$	-1,66
Mn/Mn²⁺	$\text{Mn}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Mn}$	-1,05
Zn/Zn²⁺	$\text{Zn}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Zn}$	-0,76
Cr/Cr³⁺	$\text{Cr}^{3+} + 3 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Cr}$	-0,71
Fe/Fe²⁺	$\text{Fe}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Fe}$	-0,44
Cd/Cd²⁺	$\text{Cd}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Cd}$	-0,40
Co/Co²⁺	$\text{Co}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Co}$	-0,28
Ni/Ni²⁺	$\text{Ni}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Ni}$	-0,22
Sn/Sn²⁺	$\text{Sn}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Sn}$	-0,14
Pb/Pb²⁺	$\text{Pb}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Pb}$	-0,13
Fe/Fe³⁺	$\text{Fe}^{3+} + 3 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Fe}$	-0,04
H₂/2H⁺	$2\text{H}^+ + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{H}_2$	0,00
Bi/Bi³⁺	$\text{Bi}^{3+} + 3 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Bi}$	+0,20
Sb/Sb³⁺	$\text{Sb}^{3+} + 3 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Sb}$	+0,20
Cu/Cu²⁺	$\text{Cu}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Cu}$	+0,34
Cu/Cu⁺	$\text{Cu}^+ + \bar{e} \rightleftharpoons \text{Cu}$	+0,52
Ag/Ag⁺	$\text{Ag}^+ + \bar{e} \rightleftharpoons \text{Ag}$	+0,80
Hg/Hg²⁺	$\text{Hg}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Hg}$	+0,87
Pt/Pt²⁺	$\text{Pt}^{2+} + 2 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Pt}$	+1,20
Au/Au³⁺	$\text{Au}^{3+} + 3 \bar{e} \rightleftharpoons \text{Au}$	+1,42

2-3 wiórki metalu zalać w probówce niewielką ilością (2-3 cm³) kwasu i obserwować przebieg reakcji. Jeżeli w temperaturze pokojowej reakcja nie zachodzi, podgrzać ostrożnie zawartość próbówki. Doświadczenia należy zaczynać od kwasów w kolejności: HCl, H₂SO₄, HNO₃, kolejno z każdym metalem. Roztworami zasad działać tylko na glin i cynk.

Sprawozdanie

Szereg potencjałów elektrochemicznych metali.

Podać równania **zachodzących** reakcji oraz obserwacje do każdej z nich.

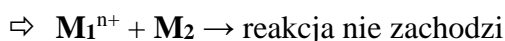

gdzie:

- $\mathbf{M}_1^{n+}$ - kation metalu $\mathbf{M}_1$ (wypieranego z roztworu)

- $\mathbf{M}_2$ – metal wypierający

W przypadku gdy reakcja nie zachodzi zapisać:

Wnioski

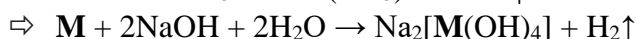
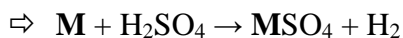
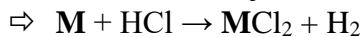
- ⇒ sformułować zasadę wypierania się metali z roztworów
- ⇒ porównać szybkość reakcji z położeniem użytego metalu w **szeregu napięciowym (Tabela 1)** w stosunku do położenia metalu wypieranego
- ⇒ jak obecność różnych anionów wpływa na wyniki doświadczenia?

Ogólne wiadomości o kwasach i zasadach.

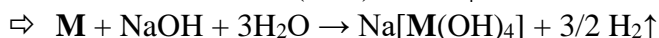
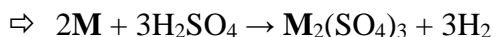
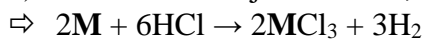
Działanie kwasów i zasad na pospolite metale.

Podać równania **zachodzących** reakcji oraz obserwacje do każdej z nich.

a) równania reakcji dla metali, których kationy są dwudodatnie*:

b) równania reakcji dla metali, których kationy są trójdatnie*:

* Fe w reakcji z rozcieńczonymi kwasami HCl oraz H₂SO₄ tworzy kationy dwudodatnie. W reakcji z HNO₃ natomiast tworzy kationy trójdatnie.

W przypadku gdy reakcja nie zachodzi zapisać:

⇒ **M + kwas** → reakcja nie zachodzi

Wnioski:

- ⇒ Określić odporność danego metalu na działanie różnych kwasów.
- ⇒ Określić różnice między działaniem kwasów nieutleniających oraz utleniających.
- ⇒ Porównać szybkość reakcji z położeniem użytego metalu w **szeregu napięciowym metali (Tabela 1)**.
- ⇒ Sformułować zasadę wypierania wodoru z roztworów kwasów.